25/08/2020

Η οικία Παλαμά περνά στο Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού

/ Παιδεία και Πολιτισμός

Την Πέμπτη στο Κεντρικό Συμβούλιο Νεωτέρων Μνημείων με εντολή της Υπουργού Πολιτισμού και Αθλητισμού κ. Λίνας Μενδώνη εισάγεται το θέμα «για τη άμεση εκκίνηση των κατά

νόμο διαδικασιών για την απαλλοτρίωση ή την απευθείας αγορά από το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού της οικίας Παλαμά, στη Πλάκα».

Το κτήριο είχε κηρυχτεί το 1999 ως «ιστορικό διατηρητέο μνημείο το κτήριο, στο οποίο έζησε τα τελευταία χρόνια της ζωής του και πέθανε ο ποιητής Κωστής Παλαμάς» (ΦΕΚ Β΄1579 (06.8.1999).

«Σήμερα, γράφει η Υπουργός Πολιτισμού, στο έγγραφό της προς τον πρόεδρο του ΚΣΜΝ και γενικό γραμματέα Πολιτισμού κ. Γ. Διδασκάλου, το εν λόγω ακίνητο βρίσκεται σε τραγική κατάσταση διατήρησης, η οποία προσβάλλει όχι μόνον την μνήμη του μεγάλου μας ποιητή, αλλά και τον ελληνικό λαό, δεδομένου ότι από την οικία του Παλαμά ξεκίνησε την ημέρα της εξοδίου ακολουθίας του, τον Φεβρουάριο του 1943, η αυθόρμητη αντίσταση του λαού στις δυνάμεις του Άξονα, καθώς χιλιάδες κόσμου συνόδευσαν την σορό του ποιητή στο Α΄ Νεκροταφείο Αθηνών ψάλλοντας τον Εθνικό Ύμνο. Σήμερα μια πινακίδα στην είσοδο του κτηρίου δηλώνει ότι στο κτήριο αυτό έζησε για κάποια χρόνια ο ποιητής. Παρά τις προσπάθειες που έγιναν κατά καιρούς από τους ιδιοκτήτες για την πώληση του κτηρίου κάτι τέτοιο δεν κατέστη δυνατόν.

Με δεδομένα: 1. Την θλιβερή εικόνα που παρουσιάζει σήμερα το κτήριο, μισοερειπωμένο λειτουργεί ως σκουπιδότοπος και ως δημόσιο ουρητήριο, και 2. Την προσβολή στη μνήμη ενός από τους σημαντικότερους Έλληνες ποιητές, με σημαντική συνεισφορά στην ανανέωση της νεοελληνικής ποίησης, παρακαλώ να ξεκινήσετε αμέσως τις κατά νόμον διαδικασίες για την απαλλοτρίωση του κτηρίου ή την απ’ ευθείας αγορά του από το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, προκειμένου να αποκατασταθεί και να μετατραπεί σε χώρο μελέτης και σπουδής της νεότερης ελληνικής λογοτεχνίας».

Το διώροφο κτίριο, το οποίο οικοδομήθηκε στη δεκαετία 1920-1930, φέρει χαρακτηριστικά ενός νεοκλασικού αστικού σπιτιού του Μεσοπολέμου, με τα ακροκέραμα του γείσου του και τις σιδεριές στα μπαλκόνια. Τα τελευταία χρόνια της ζωής του, ο Κωστής Παλαμάς, και σε μεγάλη ηλικία, αναγκάστηκε να μετακομίσει στην οδό Περιάνδρου 5, μετά την έξωσή του από την κατοικία επί της

οδού Ασκληπιού 3, η οποία σήμερα δεν υπάρχει. Έζησε σε ένα από τα δύο διαμερίσματα του δευτέρου ορόφου με τη σύζυγό του Μαρία και την κόρη τους Ναυσικά, μαζί με άλλους ενοίκους. Εκεί, ο ποιητής έγραψε πολλά από τα ποιήματα και λογοτεχνήματά του. Εκεί άφησε και την τελευταία του πνοή, στις 27 Φεβρουαρίου 1943. Το νέο του θανάτου του επιφανέστερου ποιητή της γενιάς του 1880, κυκλοφόρησε με αστραπιαία ταχύτητα στην κατοχική Αθήνα. «Χτες βράδυ μία είδηση ακατανόητη μας ήρθε. Μία είδηση ασύλληπτη. Ο Γέρο-Παλαμάς πέθανε. Είχαμε ξεχάσει πως ήταν θνητός» γράφει στο προσωπικό της ημερολόγιο η Ιωάννα Τσάτσου.

Στην πάνδημη κηδεία του, χιλιάδες Αθηναίοι συνέρρευσαν έξω από το σπίτι της οδού Περιάνδρου, πλημμύρισαν τους γύρω δρόμους, και τον συνόδευσαν στην τελευταία του κατοικία αποτίοντας το ύστατο χαίρε στον μεγάλο ποιητή και εκφράζοντας τα αντικατοχικά τους αισθήματα. Ο πνευματικός κόσμος της χώρας έδωσε βροντερό «παρών»: Σπύρος Μελάς, Μαρίκα Κοτοπούλη, Κωνσταντίνος Τσάτσος, Γιώργος Θεοτοκάς, Άγγελος Σικελιανός, Ηλίας Βενέζης, Ιωάννα Τσάτσου, Γιώργος Κατσίμπαλης, κ.ά.

Οι επίσημες αρχές, προσπαθώντας να περιορίσουν το νόημα της παλλαϊκής συγκέντρωσης, εκπροσωπήθηκαν στην κηδεία από τον δοτό πρωθυπουργό Κωνσταντίνο Λογοθετόπουλο και από εκπροσώπους των γερμανικών και ιταλικών κατοχικών δυνάμεων. Η παρουσία τους όχι μόνο δεν απέτρεψε τη μετατροπή της κηδείας σε εκδήλωση πατριωτικής έξαρσης αλλά την έκανε μεγαλειώδη.

«Σε αυτό το φέρετρο ακουμπάει η Ελλάδα», είπε ο ποιητής Άγγελος Σικελιανός εκφράζοντας το πνεύμα της ομόθυμης παρουσίας του λαού στην κηδεία. Και «με μια φωνή όσο ποτέ δυνατή» απήγγειλε το ποίημα Παλαμάς, που είχε γράψει τα χαράματα της 28ης Φεβρουαρίου προς τιμήν του μεγάλου ποιητή:

Ηχήστε οι σάλπιγγες... Καμπάνες βροντερές,
δονήστε σύγκορμη τη χώρα πέρα ως πέρα...
Βογκήστε τύμπανα πολέμου... Οι φοβερές
σημαίες, ξεδιπλωθείτε στον αέρα !

Σ' αυτό το φέρετρο ακουμπά η Ελλάδα....

Όταν τελείωσε η νεκρώσιμη ακολουθία, ο Σπύρος Μελάς, ο Άγγελος Σικελιανός και νέα παιδιά σήκωσαν το φέρετρο και κατευθύνθηκαν προς τον χώρο της ταφής. Την ώρα που θα εναπόθεταν το φέρετρο μέσα στη

γη, πλησίασε ο αντιπρόσωπος του κατακτητή να καταθέσει στεφάνι. Τότε, ο λογοτέχνης Γιώργος Κατσίμπαλης άρχισε να τραγουδά τον Εθνικό Ύμνο: *«Σε γνωρίζω από την κόψη...». Ακολούθησε το συγκεντρωμένο πλήθος, «πρώτα δειλά –περιγράφει ο Κωνσταντίνος Τσάτσος– ύστερα η φωνή κατάκτησε όλον τον κόσμο, μυριόστομη. Ήταν η στιγμή η πιο συγκινητική. Ο κόσμος τραγουδούσε με πάθος. Κάποιος φώναξε Ζήτω η ελευθερία του πνεύματος. Αλλά ο κόσμος ήθελε μόνο ελευθερία σκέτη και φώναζε Ζήτω η Ελευθερία!».*

Μια πλάκα πάνω από την κύρια είσοδο του σπιτιού αναγράφει: «Στο σπίτι αυτό πέθανε ο εθνικός μας ποιητής Κωστής Παλαμάς στις 27 Φεβρουαρίου 1943».

Η Υπουργός Πολιτισμού και Αθλητισμού δήλωσε ότι «αυτή είναι μία απόφαση που οφείλαμε στον Ποιητή αλλά και στους πολίτες που απαιτούν να του αποδοθεί η τιμή και η ευγνωμοσύνη των νεότερων γενεών. Σήμερα, κάνουμε πράξη αυτό που έπρεπε να γίνει εδώ και πολλά χρόνια. Η οικία Παλαμά θα αποκατασταθεί από τις υπηρεσίες του ΥΠΠΟΑ για να γίνει χώρος μελέτης και σπουδής της νεότερης ελληνικής λογοτεχνίας».